

هیزی جه ماوهر له سهردهمی «سیاسهتی درندهیی»؛ راگه یاندن، پاشکەوتوویی ئامراز ئامیز و نه گونجاوه کانی به رخۆدان

10 مرداد 1405

له وههفتانهی که به دهستهواژهی نووسەر «دهیهکانیان له خۆیدا قووچاندوو»، محهمەد حاجی‌نیا له وتاریکی درێژدا له مالبه‌په‌ری «ره‌خه‌ی ئابووری سیاسی» ده‌چینه‌ پيشوازی یه‌کێک له مشتومراویترین پرسیاره‌کانی ئەم‌په‌ری ئێران: بۆچی پاشایه‌تیخوازی پهلوی‌محوهر به‌و شیوه‌یه‌ سهره‌له‌ده‌ات و چه‌پ به‌و شیوه‌یه‌ په‌راویز که‌وتوو، و راگه‌یاندن له‌م نێوه‌نده‌دا چی ده‌کات و چی ناکات؟

له جیاتی دووباره‌کردنه‌وه‌ی گێرانه‌وه‌ ساده‌کراوه‌که‌ی «هه‌موو شتێک له‌ ئەستۆی راگه‌یاندنه‌»، حاجی‌نیا ئەم تێڕوانینه‌ ئامراز ئامیزه‌ ده‌خاته ژێر پرسیاره‌وه: به‌ باوه‌ری ئەو، کورت‌کردنه‌وه‌ی گۆرانکارییه‌ ئالۆزه‌ ئابووری، سیاسی و ئایدۆلۆژییه‌کان بۆ «پروپاگه‌نده‌ی راگه‌یاندن»، تێگه‌یشتن له‌ راستیه‌یه‌کان ده‌کاته مه‌حال و ده‌وه‌ردانه‌ کاریگه‌ره‌کانیش قه‌ده‌غه‌ ده‌کات. ئەو بیرده‌هێننه‌وه‌ که‌ پاشایه‌تیخوازان و نه‌ته‌وه‌په‌رسته «گه‌وره‌خوازه‌کان» سالانێکه‌ سه‌نگه‌ریان هه‌یه و «قه‌سه‌کردن له‌ جیهانی مه‌جازی» بۆ ئەوان شتێکی تازه‌ نییه، به‌لام هه‌رگیز تا ئەم‌په‌ر نه‌گه‌یشتبوون به‌و ئاسته‌ی ئیستای نفوزی کۆمه‌لایه‌تی؛ بۆیه، راگه‌یاندن مه‌رجی پێکهاته‌نه، نه‌ک هۆکاری تاری.

له‌ ناوه‌ندی به‌لگه‌که‌ی وتاره‌که‌دا، ره‌خه‌گرتن له‌و تێگه‌یشتنه‌ له‌ سیاسه‌ت جێگیره‌ که‌ هیزی له‌ «هه‌بوونی ئامراز و ته‌کنیک» دا کورت ده‌کاته‌وه: ئەوان به‌هیزن چونکه‌ راگه‌یاندن، ته‌کنیک و ده‌زگایان هه‌یه؛ ئیمه‌ لاوازین چونکه‌ ئەم ئامرازه‌مان نییه. حاجی‌نیا پیشان ده‌دات که‌ ئەم لۆژیکه‌، دوو کار له‌ یه‌ک کاتدا ده‌کات: له‌ لایه‌که‌وه‌ جه‌ماوهر به‌ره‌و هاوپه‌یمانی و دانوستان له‌گه‌ڵ فراکسیۆنه‌ جو‌راو‌جو‌ره‌کانی چینی ده‌سه‌لاتدار راده‌کێشێت، و له‌ لایه‌کی تریشه‌وه، به‌ گۆڕینی که‌لێنی ئۆبژه‌کتیوی هیزی (ده‌ستگه‌یشتن به‌ ئامراز) بۆ هه‌ستی ناوه‌کی «بێهیزی»، بێهیاکه‌ر بوون ده‌کاته شتێکی سروشتی و جێگه‌وه‌که‌ش مه‌حال نیشان ده‌دات.

ئەو به‌ قه‌رزکردن له‌ ئیتیی‌ن‌ بالیبار، ئالتوسیر و که‌سانی تر، میکانیزمی سه‌ره‌کیی چینی ده‌سه‌لاتدار وه‌ک «گۆڕینی ترس له‌ خه‌لک بۆ ترسی خه‌لک» رێکده‌خات: له‌ شاراوه‌هێشتنه‌وه‌ی توندوتیژییه‌وه، تا نیشاندانی هیزی سه‌رکوت، تا جێبه‌جێکردنی پروتی درنده‌یی، هه‌موویان له‌ خزمه‌ت چه‌سپاندنی ئەو بېرۆکه‌یه‌دان که‌ جه‌ماوهر هه‌یج ئامرازێکی کاریگه‌ریان له‌ به‌رده‌ستدا نییه و بۆیه «هه‌یج کاریک له‌ ده‌ستیان نایه‌ت». له‌م دۆخه‌دا، پاشکەوتوو‌یه «ئامراز ئامیزه‌که‌» که‌ هه‌یشتا ده‌سه‌لاتی نه‌گرتوو‌ته‌ ده‌ست، وه‌ک جێگه‌وه‌یه‌کی پاشکەوتوو‌انه‌ که‌ ده‌سه‌لاتی به‌ده‌سته‌وه‌یه، له‌سه‌ر هه‌مان ئەو زه‌وییه‌ یاری ده‌کات که‌ پێشوه‌خته‌ له‌ جه‌ماوهر سه‌ندراوه‌ته‌وه: زه‌ویی هیزی کۆمه‌لایه‌تی.

حاجی‌نیا له‌ به‌رانبه‌ر ئەم چوارچۆیه‌ ئامراز ئامیزه‌دا، جه‌خت له‌سه‌ر جیاوازی کوالیتی دوو جو‌ر له‌ پراکتیکی سیاسی ده‌کاته‌وه: پراکتیکی چینی بالاده‌ست که‌ پشت به‌ «ئۆتۆمیلی ده‌وله‌ت»، ده‌زگا ئایدۆلۆژییه‌کان و عاده‌ت ده‌به‌ستیت و

تئورییه‌کان و ورده‌کارییه زمانیه‌کان، ده‌قه ته‌واوه‌که‌ی وتاری «پاگه‌یاندن»، «سیاسه‌تی» درنده‌یی و (نه)ممکنه‌کانی به‌رخ‌ودان» به‌رهه‌می محهمه‌د حاجی‌نیا له مالپه‌ری «په‌خنه‌ی ئابووری سیاسی» بخویننه‌وه.